

**119η Συνάντηση
Μετα-Ψυχολογίας**

Βασίλειος Μαούτσος

1/3/11

Μεταψυχολογικό Σεμινάριο

‘Ελληνικό Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης’

‘Types of Onset of Neurosis’, 1912

Τόμος XII

Οι θέσεις του Φρόιντ επί του ‘Formulations on the Two Principles of Mental Functioning’ θα είναι από εδώ και πέρα παρούσες σε κάθε του κείμενο αφού ο ίδιος θεωρεί ότι ο χρόνος έχει πλέον ωριμάσει ώστε εφενός μεν να μπορεί να εκφράζεται περισσότερο ελεύθερα αφετέρου δε να γίνεται περισσότερο κατανοήσιμος όταν εκφράζεται μεταψυχολογικά έστω και σε μικρές δόσεις.

Στο παρόν του κείμενο αυτά ισχύουν σε μεγάλο βαθμό και βαθμιαία θα παρατηρούμε ότι ολοένα περισσότερο θα ενισχύονται. Είναι γεγονός ότι αν οι λεπτομέρειες της ανωτέρω εργασίας του δεν έχουν κατανοηθεί επαρκώς τότε σίγουρα ένα μέρος του συνολικού έργου του Φρόιντ χάνεται. Επιπλέον, δημιουργείται η εντύπωση ότι ο Φρόιντ μιλάει αναπτυξιακά ενώ συγχρόνως η προκύπτουσα αντίφαση τον κάνει να φαίνεται συχνά ως ακατανόητος. Αλλά το χειρότερο όλων είναι πως η κλινική αξία της ψυχανάλυσης εν τέλει περιορίζεται αφύσικα. Φερ’ ειπείν, στη παρούσα εργασία του Φρόιντ θα ήταν εκ πρώτης όψης αποδεκτό να πούμε ότι ο Φρόιντ αναφέρεται στην ‘ματαιώση’ της λίμπιντο λόγω εξωτερικών εμποδίων, την ‘καθήλωση’ της λίμπιντο, την ‘αναστολή της ανάπτυξης’ της λίμπιντο και την υπερμεγέθη ‘ποσότητα’ της λίμπιντο ως τους καθοριστικούς προδιαθετικούς παράγοντες των Νευρώσεων.

Αναρωτιέται κανείς αν αυτοί οι εν πολλοίς εύκολα αναγνωρίσιμοι παράγοντες αποτελούν την πεμπουσία αυτής της εργασίας. Διότι ο ίδιος συνεχίζει προς το τέλος, όπως το συνηθίζει, να μας λέει ότι πέραν όλων αυτών των τοποθετήσεων το σημαντικό είναι το να αξιολογήσουμε ότι από κλινική άποψη το ‘μπάζωμα’ της λίμπιντο και η ‘απουσία εκφόρτισής της’ ανεξαρτήτως θεωρητικής εξήγησης είναι μονίμως η υπέρπουσα κατάσταση που εν τέλει γεννά την παθολογία. Εν τέλει, αυτά τα δύο στοιχεία είναι και τα σημαντικότερα. Όπως το ‘εγώ της ευχαρίστησης’ και το ‘εγώ της πραγματικότητας’ είναι αυτά που περιγράφει ο ενήλιξ ασθενής στο γιατρό του ως επιβληθέντα σ’ αυτόν αν και δεν γνωρίζει πως του συνέβη και τα φέρει μέσα του, έτσι και εν προκειμένω ο ίδιος ασθενής βιώνει την ποσοτική λίμπιντό του (το λειτουργικό μέρος του εγώ του το οποίον επικοινωνεί στο γιατρό του) ως μπάζωμα που δεν γνωρίζει πώς να το αποβάλει ή, που να το εναποθέσει.

Αντιπαρερχόμενοι το μόνιμο ερώτημα περί της προέλευσης αυτών των μπάζων της λιμπίντου μπορούμε πλέον εκ του ασφαλούς και καθόλου θεωρητικά να διαπιστώσουμε τα όρια της ακριβούς περιπλάνησης της φαντασίωσης του ενήλικα ασθενή περί την νόσο του. Έτσι, εκεί που ο Φρόιντ μας περιγράφει τους προδιαθετικούς παράγοντες της Νεύρωσης κατ’ ουσία μας δίνει το φάσμα των ευρημάτων του νεοσχηματισθέντος ψυχικού οργάνου προκειμένου να τοποθετηθεί ως σταθερό και αξιόπιστο στην αναζήτηση της έστω συμβιβασμένης ευχαρίστησης έναντι μιας πραγματικότητας που την προβάλλει ως ξένη προς αυτόν. Δεν χρειάζεται να χρησιμοποιήσει υποθετικό λόγο για να μας πείσει διότι το θέμα του είναι αυταπόδεικτο! Χρησιμοποιώντας μία μεταφορά μας λέει ο Φρόιντ ότι σε ένα λειτουργικό σπίτι ο κάτοικός του σίγουρα θα υποστεί μολυσματική νόσο (παλαιότερα χρησιμοποιούσε τον όρο ‘noxae’) αν μετά από ένα χρονικό διάστημα τα απορρίμματά του (τα ‘μπάζα’ του) δεν μεταφέρονται εκτός σπιτιού. Αυτό θα οφείλεται στους εξής λόγους α. οι εξωτερικές συνθήκες δεν του το επιτρέπουν να τα πετάξει, β. ο ίδιος αγωνίζεται να τα μεταφέρει αλλά μόνον εν μέρει τα καταφέρνει γ. έχει παραιτηθεί πλήρως κάθε προσπάθειας να τα πετάξει λόγω μιας

αδιαπραγμάτευτης αδυναμίας του δ. τα απορρίμματα γενούν πολλαπλασιαστικά εκ της σήψης στελέχη μικροβίων που λειτουργούντα ποσοτικά (συνολικά) υπερισχύουν κάθε πρόβλεψης.

Πράγματι, αυτές οι τέσσαρις συγκυρίες δημιουργούν ένα λιβιδινικό πλεόνασμα - κατά τον Φρόιντ 'μπάζωμα' - εφ' όσον από τη μεριά του ο ίδιος ο γιατρός διαπιστώνει χωρίς εξαίρεση ότι ο ασθενής του πέραν του να πάσχει από ένα έλλειμμα (χαρακτηριστικό των βιολογικών παθήσεων) αυτός σφύζει από ενέργεια που δεν γνωρίζει τι να την κάνει. Ο γιατρός θα είναι πάντοτε διατεθειμένος να δεχτεί την προφανή εξήγηση του ασθενούς του ότι, δηλαδή, η τοξική και υπερβάλλουσα ενεργειακή του ψυχική διαθεσιμότητα οφείλεται είτε σε εσωτερικά είτε σε εξωτερικά είτε σε αυτοπαραγωγικά αίτια είτε σε συνδυασμό τους. Όμως, η οιαδήποτε εξήγησή του δεν θα είναι τίποτα άλλο παρά μία συνέχιση της μυθοπλαστικής του φαντασίωσης - κάτι που θα συνιστά εν μέρει ή εν όλω την αποκαλούμενη 'ιδιορρυθμία' του.

Καθώς γίνεται αντιληπτό από την τελευταία παράγραφο του κειμένου του ο Φρόιντ απέχει λίγο απ' το να εισάγει στο σημείο αυτό την άποψη ότι η ιδιορρυθμία του ασθενή αποτελεί ουσιαστικά την τέλεια αφορμή για το ξεκίνημα της ψυχαναλυτικής του θεραπείας.